

BELAN T. Psychological and pedagogical training of future engineering educators.

The article describes the psychological and pedagogical training of future pedagogical engineers in higher education. The training courses of the psychological-pedagogical cycle, namely “Psychology”, “Introduction to the specialty”, “Pedagogy”, “Pedagogical skill”, “Professional pedagogy”, “Theory and methodology of vocational education” are characterized.

It is emphasized that understanding of psychology influences the formation of the student's personality as a future teacher. It helps to develop such positive character traits as perseverance, justice, generosity of kindness, honesty, principle. Students develop professional knowledge, skills and skills of designing and implementing theoretical and industrial training in vocational education institutions in pedagogical subjects.

Pedagogical practice plays a significant role in the professional training of future engineering teachers. According to the syllabus, each type of pedagogical practice is a result of studying a certain cycle of disciplines. The created system of pedagogical practices in the professional training of future teacher-engineers provides the unity and continuity of all types of practices and their relationship with the psychological and pedagogical disciplines.

The main tasks that future pedagogical staff are facing for the period of pedagogical practice are described. It is stated that the knowledge in the psycho-pedagogical disciplines become more specific, effective during the course of pedagogical practice.

Keywords: psychological and pedagogical training, vocational training, future teacher-engineer, pedagogical practice.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-144.2019.03>

УДК 373.3.091.33:37.016:3

Борисов В. В., Лупінович С. М., Борисова С. В.

**ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ
У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ПРИ ВИВЧЕННІ ПРЕДМЕТУ “Я У СВІТІ”**

У сучасному освітньому середовищі якісне подання інформації та її візуалізація не може здійснюватися без використання засобів і можливостей, які надають комп'ютерні технології та Інтернет. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології створюють широкі можливості для використання їх в навчальному процесі. Освіта – важливий фактор формування та розвитку активної і творчої особистості. Українська система освіти знаходиться на стадії реформування, щоб адекватно та вчасно відповідати на запити суспільства. Нові вимоги до сучасної людини, громадянина, професіонала автоматично висувають нові вимоги до педагога. Він має одночасно виконувати декілька ролей: розробник навчальних програм, тренер, фасилітатор, презентатор, консультант, дослідник і т.д.

Інтегративний курс “Я у світі” для 3-4 класів загальноосвітніх шкіл обіймає історичні, етнографічні, політичні та правові матеріали. Він дозволяє вчителю широко використовувати педагогічні інновації.

Інновація в освіті – це продукт творчого процесу, який піднімає навчання на якісно новий рівень.

E-learning та m-learning, враховуючи сучасні світові тенденції, мають стати частиною навчального процесу у молодшій школі. Теоретичний матеріал з предмету “Я у світі” краще запам'ятовується, якщо буде супроводжуватись аудіо-, відеоматеріалами, можливістю закріплювати знання за допомогою мобільних додатків. Осучаснення освіти буде сприяти підвищенню мотивації учнів та покращенню результатів навчання.

З метою активізації взаємодії учнів на уроках та в позаурочний час важливо використовувати інтерактивні технології освіти.

Використання педагогічних інновацій, різноманітних методів та прийомів навчання, сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій дозволяє урізноманітнити навчальний процес, зробити його

більш ефективним, підвищити мотивацію учнів до отримання нових знань та умінь, створити в класі атмосферу взаємодопомоги, взаємоповаги, довіри.

Ключові слова: інновація, інтегративний курс, інформаційно-комп'ютерні технології, освіта.

Концепція нової української школи, ухвалена Міністерством освіти і науки України в 2016 році, розроблена з урахуванням потреб суспільства у відповідальних громадянах, професіоналах, активістах, творчих особистостях зі стійкою системою цінностей. Метою Нової української школи є різнобічний розвиток, виховання та соціалізація учнів. Нові освітні стандарти в Україні ґрунтуються на визначенні 10 груп компетентностей [1, с. 11-12]. Стрижнем багатьох компетентностей виступає вміння учнів критично мислити. Саме тому сучасна середня освіта, реагуючи на виклики часу, має сприяти розвитку у дітей складових критичного мислення.

Кожне нове покоління людей відрізняється від попереднього. Сучасні діти дивують нас швидким засвоєнням принципів роботи з гаджетами вже з малого віку. Але, на жаль, сучасні технології не завжди використовуються дітьми як джерело пізнання нових, корисних фактів чи ідей, як засіб розвитку власних здібностей. Їх більше цікавлять комп'ютерні іграшки, мультфільми. Завдання дорослих – навчити молоде покоління використовувати сучасні досягнення науки як засіб навчання, розвитку, вдосконалення. Час з гаджетами можна проводити з користю. Але вони, звичайно, не повинні замінювати живе спілкування з дорослими чи однолітками. Дитяче життя має бути наповнене яскравими подіями, екскурсіями, іграми, дослідженнями, бесідами. Процес навчання також має бути різноманітним і цікавим та обіймати активну взаємодію та взаємодопомогу. Нове покоління не можна навчати за старими шаблонами. А для цього і дорослим варто "йти у ногу з часом", опановувати та використовувати інновації у педагогічному процесі, починаючи з молодшої школи. Особливо широкі можливості для застосування різноманітних педагогічних технологій створюються на уроках інтегративного курсу "Я у світі".

Мета статті – дослідити можливості застосування окремих інноваційних технологій у початковій школі під час вивчення предмету "Я у світ".

Інноваційним методам роботи присвячено значну кулкість наукових робіт. Теоретичні засади запровадження інноваційних педагогічних технологій в школі описала Н. Андросова [2]. Схожий аналіз із запропонуванням використання окремих інтерактивних методів на певних етапах уроку знаходимо в статті О. Фадєєвої [3]. Нові ролі педагога, завдання освіти на сучасному етапі її розвитку, окремі види інноваційних технологій (в ході інтеракції, корпоративного чи індивідуалізованого навчання) вірно підмічені та проаналізовані в роботі Н. Софій [4]. Л. Жулева розглянула можливості використання інтерактивних методів при викладанні української мови та літератури в школі [5]. Власним практичним досвідом використання інноваційних методів навчання у початковій школі поділилась вчитель О. Зеленська, зробивши акцент на місці та ролі ІКТ в процесі підготовки педагога до уроку [6]. Дослідила досвід європейських вчителів К. Суховєєнко. Проаналізовані методи їх роботи стосуються в першу чергу старшої школи,

однак окремі частини матеріалу можна використати і в початкових класах, враховуючи вікові та психологічні особливості учнів 1-4 класів [7]. Дослідження практичного застосування інноваційних технологій на уроках у початковій школі слід продовжити.

Освіта – це невід’ємна частина сучасного соціокультурного простору, це важливий фактор формування, розвитку та вдосконалення активної та творчої особистості.

Головними завданнями сучасної освіти є:

- формування і розвиток особистості, яка буде навчатись протягом всього свого життя, швидко адаптуватись до нового, бути успішною в житті та діяльності;

- створення навчального середовища, яке базується на принципах взаємоповаги, демократії, толерантності;

- забезпечення тісного зв’язку теорії з практикою [4].

Серед основних особливостей сучасної освіти можна вказати:

- орієнтацію на особистість, її здібності та потреби;

- забезпечення комфортних умов отримання освіти;

- підготовку особистості до життя і діяльності в складних умовах мінливого світу;

- формування толерантності, поваги до інших культур, релігій, цінностей, уміння спілкуватись з їх носіями [8].

Відповідно до нових цілей та особливостей освіти у XXI столітті висуваються нові вимоги до педагога. Він має виконувати одночасно велику кількість ролей в навчальному процесі:

- розробник навчальних програм (тобто педагог відмовляється від готових поурочних планів, він має ставити цілі, завдання, визначати очікувані результати, підбирати засоби навчання, є методи та прийоми навчання і оцінювання, вносити корективи);

- фасилітатор (вчитель допомагає учням досягти поставленої мети за допомогою запитань, організовує обговорення, вислуховує різні точки зору, виступає експертом);

- презентатор (педагог передає інформацію аудиторії, використовує різноманітні візуальні засоби);

- тренер (вчитель допомагає в оволодіння новими знаннями, вміннями, у відпрацюванні навичок);

- наставник (допомагає порадами, вчить, яким чином застосовувати набуті знання на практиці);

- менеджер (педагог планує навчальний процес, оцінює його, вносить зміни задля досягнення кращого результату, раціонально використовує наявні ресурси та час);

- консультант (вчитель робить внесок в успіх кожного учня, консультує, допомагає порадою, реалізує індивідуальний підхід);

- дослідник (педагог власним прикладом демонструє, що процес навчання має бути активним);

– агент змін (вчитель постійно аналізує процес навчання, використовує інновації, виступає ініціатором змін) [3].

Вищезазначені нові ролі педагога легко реалізовувати на інтегративних предметах, таких як “Я у світі” в 3-4 класах загальноосвітніх шкіл. Такі предмети формують світогляд учнів, розвивають базові компетентності, сприяють соціалізації учнів. Вони мають широкий перелік тем, які необхідні для засвоєння. Предмет “Я у світі” сприяє формуванню системи цінностей, становленню кожного учня як особистості, розвитку його творчих здібностей, толерантності до поглядів інших людей. Навчальний курс охоплює теми “Людина”, “Людина серед людей”, “Людина в суспільстві”, “Людина в світі”. Вони містять історичні, етнографічні, політичні та правові матеріали. І саме таке різноманіття дозволяє вчителю виявляти творчість.

Розвиток освіти в XXI столітті вимагає від педагогів шукати нові підходи, нові педагогічні технології.

Інновація – це новий вид діяльності, нова схема управління, новий тип технологій. Це продукт творчого процесу, результат успішного впровадження розробленої ідеї. Інновація опановується, поширюється в педагогічній практиці. Її мета – підняти навчальний процес на якісно новий рівень, покращити досягнення учнів, забезпечити їх психоемоційний комфорт, готовність реалізовувати себе в індивідуальній чи колективній діяльності [3].

Серед педагогічних інновацій на першому місці слід згадати використання комп'ютерних технологій в процесі навчання учнів.

E-learning – система навчання, яка включає використання Інтернет-технологій, електронних бібліотек, мультимедіа-матеріалів, віртуальних лабораторій і т.д. (інноваційні форми методи технології). Ця система стає популярною більше у студентському середовищі: використання соціальних мереж для обміну інформацією, створення власних електронних кабінетів, розробка проектів, презентацій. Однак деякі форми електронного навчання можна використати і в початкових класах. Тим паче, що дедалі більше навчальних аудиторій оснащується інтерактивними дошками з мультимедійними проекторами. Вчитель початкових класів може використовувати презентації, відео- та аудіоматеріали, графіки, схеми на різних предметах, спеціально створюючи під кожний предмет свій аудіовізуальний контент.

Так, вивчення тем “Всі ми різні” та “Що не край – то звичай” курсу “Я у світі” може супроводжувати презентація з ілюстраціями національних костюмів різних народів світу та з музичним супроводом народних пісень [9, с. 146-147].

M-learning, або мобільне навчання, – це передавання інформації на мобільні пристрої, використання таких пристроїв задля отримання нових знань (інноваційні форми методи технології). Учні початкових шкіл зараз широко використовують смартфони. Серед додатків у Play Market є карти України, атласи, інформація про монети, матеріали для підготовки до зовнішнього незалежного тестування з різних предметів. Карта-додаток “Хортиця” містить фото, довідки та аудіоматеріали, пов'язані з козацькою минувиною. Карта

“Стародавній Чернігів” знайомить усіх бажаючих з головними культурними пам’ятками цього міста. Але корисні додатки губляться у масі іграшок. Важливою проблемою зараз стало створення додатків, які допомагали б в процесі навчання, в тому числі, і учням початкових класів.

При вивченні предмету “Я у світі” цікавою та ефективною в процесі навчання молодших школярів стала б мандрівка великими містами України. В такому мобільному додатку діти мали б змогу ознайомитись з головними культурними пам’ятками нашої держави, запам’ятати їх головні особливості, місцезнаходження, історію створення. Після мандрівки закріпити знання допоможе простий тест.

Інший корисний додаток, який можна було б використати в процесі навчання молодших школярів, – це знайомство з відомими історичними постатями та сучасними відомими людьми України (портрет, біографічні дані).

Головні позитивні сторони мобільного навчання полягають у можливості знову і знову повертатись до необхідного додатку, закріплювати знання. Наочність та сучасність як ознаки m-learning також вказують на ефективність його використання в навчальному процесі. Труднощі ж пов’язані із неможливістю забезпечення усіх школярів технічними засобами, а також відсутністю корисних додатків.

Аналізуючи сучасні методи навчання, слід звернути увагу на вже досить розповсюджені інтерактивні методи. Вони передбачають постійну та активну взаємодію учнів. Учитель та клас – рівноправні суб’єкти навчального процесу, вони все роблять разом, рефлексують з приводу успіхів та помилок. Учні беруть на себе відповідальність за результати свого навчання. Молодші школярі дуже допитливі та активні. Ці якості якраз і допомагають вчителю організувати ефективне інтерактивне навчання.

Серед популярних у середовищі вчителів виділяють: “Мікрофон”, “Мозкова атака”, “Ток-шоу”, “Акваріум”, “Ажурна пилка” інші.

“Мікрофон” дає можливість кожному учню швидко висловити свою думку з певного питання по черзі. Серед обов’язкових правил застосування цього методу є повага до інших, до їх точки зору, дотримання тиші під час виступу однокласника [10].

На уроках “Я у світі” метод “Мікрофон” доцільно використати при вивченні теми “Людське Я”. Учні заздалегідь отримують завдання скласти невеличку розповідь про себе, свої інтереси, свої сильні та слабкі сторони. Частиною розповіді будуть поради самому собі. Кожен учень проводить невеличкий самоаналіз, інші уважно слухають, але не коментують. Такий метод має виховне і розвивальне значення.

Інша тематика для обговорення за допомогою “Мікрофону” – “Моя родина” або “Сімейні традиції”. Учні по черзі розповідають про членів родини, традиції, сімейні обов’язки дітей та дорослих, смішні випадки з життя. Діти вчаться слухати і поважати один одного.

“Мозковий штурм” – поширений метод обговорення проблеми, пошук рішення. Всі учасники дискусії висловлюються, пропонують варіанти

розв'язання поставленої задачі. Варіанти фіксуються на дошці або фліпчаті, потім обираються найкращі [10].

При вивченні теми “Дивовижні імена” в курсі “Я у світі” метод “Мозковий штурм” доцільно використати, щоб учні виявили усі соціальні ролі, які виконують люди протягом життя. Вони мають усвідомити, що хлопчик є сином, онуком, братом, учнем, школярем, мешканцем певного міста, українцем, європейцем, землянином, дівчинка – донькою, сестрою, онучкою, ученицею і т.д. Дорослі є батьками, дідусями і бабусями, працівниками. Результати обговорення фіксуються на дошці у вигляді схем [9, с. 98-99].

“Ток-шоу” допомагає учням розвинути навички публічного виступу, ведення дискусій, вміння формулювати питання, давати відповіді. Вчитель виступає ведучим. Підготовлені учні виступають із запропонованої теми, відповідають на запитання “глядачів” (9 інтерактивні методи навч. в поч. шк).

У вигляді ток-шоу в процесі вивчення предмету “Я у світі” варто провести заняття на тему “Пустощі чи правопорушення”. Підготовлені учні виступають з невеличкими доповідями, які супроводжуються відповідними відеоматеріалами. В “студії” учні обговорюють вчинки людей, оцінюючи їх з позиції наявності чи відсутності рис правопорушення, дізнаються про можливі наслідки таких вчинків, підкреслюють ступінь соціальної шкоди [9, с. 139-140].

“Ажурна пилка” розвиває навички колективної роботи, взаємодопомоги, взаємонавчання. На першому етапі учні працюють в “домашніх” групах, де разом вивчають певні питання. Обираються голова, тайм-кіпер (слідкує за часом), контролер (ставить питання, щоб переконатись, що всі засвоїли матеріал). На другому етапі вони переходять в “експертні” групи, де засвоєну інформацію передають новим учасникам. На третьому учні повертаються у свої “домашні” групи, розповідають про проведену роботу [10].

Вказаний метод на уроках “Я у світі” цікаво та ефективно можна застосувати при вивченні різноманітних екологічних питань або проблем безпеки [9, с. 155]. Наприклад, у чотирьох “домашніх” групах учні можуть вивчити питання сортування сміття, доцільності використання одноразового посуду, різновидів еко-матеріалів для виготовлення тих чи інших предметів, строків розкладання різних видів відходів і т.д. В “експертних” групах вони зможуть розповісти іншим учням про результати роботи на першому етапі уроку, відповісти на їх питання, вислухати точку зору інших. Повернувшись до своєї “домашньої” групи, діти будуть доповідати про виконання другого етапу діяльності та про нову отриману інформацію. Наприкінці такого уроку вчителю доцільно буде зробити підсумки невеличким опитуванням про те, які корисні знання отримали учні.

Закріплення теми “Правила поведінки і безпеки в різних життєвих ситуаціях” також варто зробити за допомогою “Ажурної пилки”. Дітям цікаво буде активно спілкуватись, рухатись по класу протягом уроку. Вони будуть менше втомлюватись, аніж якби постійно сиділи на одному місці. Перша “домашня” група має проаналізувати правила поведінки та безпеки в школі, друга – правила безпеки вдома, третя – правила поведінки на вулиці у літній

період, а четверта – безпеку дітей на вулиці взимку. Відповідні питання діти зможуть обговорити в “експертних” групах, отримати нову інформацію, щось додати, повернутись “додому” і закріпити знання.

Метод “Метаплан” передбачає графічну ілюстрацію дискусії [6]. Його зазвичай використовують при вирішенні складних проблем у старших класах, в процесі пошуку та аналізу помилок. Робота йде і на дошці, і на індивідуальних аркушах. Враховуючи вікові та психологічні особливості молодших школярів, вчителю початкових класів можна запропонувати викладати новий навчальний матеріал за допомогою коміксів.

На уроках “Я у світі” в коміксах можна представити людське життя від народження до старості; учні будуть коментувати зміни у рості та розвитку. Крім того, у вигляді коміксів можна зробити будь-яку життєву ситуацію або казку. Учні будуть аналізувати поведінку героїв, коментувати, придумувати альтернативні варіанти завершення, домальовувати нові ілюстрації.

“Процедура У” – це метод ведення дискусії, метою якого є аналіз, оцінка та опис стану справ. Спочатку учні описують ситуацію, яка існує зараз, виділяють позитивні та негативні риси, далі дають аналітичні прогнози [7].

У молодшій школі можна використати схожий на “Процедуру У” метод сторітелінгу. Усі діти люблять цікаві історії. Storytelling – це мистецтво розповідати історії з метою навчання. Він може бути пасивним і активним в залежності від характеру участі учнів. Сюжетні лінії можуть бути різними (подолання монстра-проблеми, поява чарівного помічника, повернення до початку та вибір правильної стратегії або квест) (10 сторітелінг). Доповненням може стати використання кубиків із певними символами на гранях. Такі кубики може спочатку вчитель готувати самостійно та сам розповідати цікаві історії з їх допомогою. Коли учні звикнуть до роботи з подібними засобами навчання, можна запропонувати складати історії самостійно, а потім і самим виготовляти кубики.

На уроках “Я у світі” при вивченні тем про правила поведінки в різних установах, наприклад, в бібліотеці можна використати кубик, на гранях якого будуть такі зображення:

- книга;
- сонце як символ знань;
- стіл та стілець (читальний зал), книжка читача;
- умовна позначка “Тиша”;
- умовна позначка “Не малюй у книжці”;
- умовна позначка “Не принось їжу”.

При вивченні теми “Україна” вчитель може використовувати кубик з такими позначками та зображеннями:

- прапор України;
- малий герб;
- великий герб;
- назва гімну;
- Конституція України;

– фото Києва [9, с. 106].

Такий кубик стане в нагоді під час класних часів, присвячених державним святкам України та пам'ятним датам. Він стане частиною інтер'єру навчальної кімнати.

Закріплення теми “Права дитини” відбудеться краще, якщо вчитель буде використовувати такий кубик з позначками про:

- право дитини на повноцінне харчування;
- на освіту;
- на відпочинок і дозвілля;
- на любов і піклування;
- на медичну допомогу;
- заборона насильства та зневаги [9, с. 134-135].

До теми “Народні промисли України”, яка висвітлюється в підручнику досить стисло, вчитель може створити кубик з такими гранями:

- глиняний посуд (гончарство, розпис посуду);
- одяг (ткацтво, вишивка, обробка шкіри);
- металеві вироби (ковальство, обробка металів);
- писанка (писанкарство);
- дерев'яна іграшка (обробка дерева);
- скляний посуд (гутництво) [9, 150].

“Критерійний покер” – гра, яка вчить дітей виділяти певний критерій та за ним групувати явища, події чи предмети. Учні сидять у колі, посередині лист, розділений на декілька секцій. Вони отримують картки і кладуть їх у відповідну секцію, аргументуючи свій вибір. Хтось з учнів може блефувати, свідомо класти картку в невідповідну секцію. Інші діти мають це зрозуміти [7].

На уроках “Я у світі” можна попрацювати над закріпленням декількох тем одразу за допомогою “Критерійного покеру”, запропонувавши учням набір народних приказок та прислів'їв. Аркуш паперу слід поділити на 4 секції: “Добро”, “Освіта, звання”, “Праця, працьовитість”, “Дружба”. Вчитель видає дітям невеличкі аркуші з надрукованими прислів'ями та приказками, а діти мають пояснити їх значення та покласти їх у відповідну секцію. Кількість секцій та прикладів народної мудрості можна збільшити.

Гра “Вірю – не вірю” допомагає учням закріплювати пройдений матеріал. Кожну фразу вчитель починає зі слів “А правда, що...?”. Так, наприкінці уроку протягом 5 хвилин можна закріпити будь-яку тему з курсу “Я у світі”:

- “Чи правда, що дійсно красива людина добра?”
- “Чи правда, що лінь допомагає досягти успіху?”
- “Чи правда, що в музеї можна торкатись експонатів?”
- “Чи правда, що в транспорті слід поступатись місцем літнім, хворим людям?” і т.д.

Кросворди дозволяють закріпити знання понятійного апарату. Учні початкових класів можуть як розв'язувати, так і складати кросворди. Серед основних термінів, з якими учні знайомляться в ході вивчення предмету “Я у світі”, є характер, пам'ять, увага, мислення, толерантність, право,

правопорушення, закон, Конституція, родина, свято, традиція та багато інших [9, с. 140-141]. Складати та розв'язувати кросворди можна як індивідуально, так і в мікрогрупах.

Не новою, але ефективною є практика запрошення на заняття діячів культури, мистецтва [2, с. 29], наукових співробітників музеїв. Частиною начального процесу у молодшій школі є регулярні екскурсії до музеїв, виставкових центрів, культурних та історичних пам'яток, бібліотек.

Важливою складовою роботи вчителя початкових класів є розвиток критичного мислення учнів. Самостійність мислення, вміння формулювати власні судження потрібні сучасній людині для успішного кар'єрного зростання. Існує багато методів розвитку критичного мислення, які можна та необхідно використовувати на уроках в молодшій школі. Серед них можна виділити метод проектів.

Проектний метод складний за своєю структурою, вимагає від учнів працювати з різними джерелами інформації, самостійно чи в команді, допомагає у вдосконаленні вміння приймати рішення, створювати нове, розвиває пізнавальні здібності [12, с. 43-44].

Метод проектів – система навчання, в процесі якого учні здобувають знання шляхом планування і виконання конкретних практичних завдань. Розрізняють зовнішній (який можна побачити, оцінити, використати на практиці) та внутрішній (нові знання та уміння) результати [12, с. 46]. Педагог має створити такий освітній простір, щоб кожен учень отримав досвід проектної діяльності та досяг поставлених цілей, врахувати вікові та психологічні особливості класу [12, с. 47].

Проекти класифікують за різними критеріями. Так, за характером діяльності виділяють ігрові, дослідницькі, інформаційні, практико-орієнтовані, творчі і т.д. За кількістю навчальних предметів проекти бувають моно предметні, міжпредметні та надпредметні [12, с. 48]. За кількістю учасників розрізняють індивідуальні, парні, групові, колективні. За тривалістю проекти бувають короткотривалі (від одного до декількох уроків протягом тижня), середньо тривалі (до двох-трьох місяців), довготривалі. За характером партнерських взаємодій виділяють кооперативні, змагальні та конкурсні. Можна організовувати виконання проекту в межах класу або проводити в межах паралелі класу [12, с. 49].

Етапи проектного методу:

- Пошуковий (визначення теми, пошук та аналіз проблеми, висування гіпотези, формулювання цілей та завдань, підбір методів).
- Аналітичний (аналіз інформації, побудова алгоритму діяльності, поетапне планування).
- Практичний (виконання завдання за планом).
- Презентаційний (оформлення проекту, проведення презентації).
- Контрольний (аналіз результатів, оцінювання, рефлексія) [12, с. 50].

Проектна діяльність учнів повинна бути систематичною, протягом усього навчального року. З самого початку вивчення предмету “Я у світі” учні можуть

розробити індивідуальні проекти “Моя школа”, пофантазувати над переліком предметів у молодшій школі, проаналізувати роль вчителя, замислитись над тим, яким має бути школяр, чи потрібна шкільна форма. Частиною проекту можуть стати правила поведінки учня, поради стосовно підвищення ефективності навчання. Представити проект можна у вигляді серії малюнків, презентації у Power Point (за допомогою батьків).

Проект “Моє місто” при вивченні та закріпленні відповідної теми може бути груповим та складатись з теоретичної та практичної частин. Теоретична частина повинна містити опис ідеального міста, в якому буде комфортно як дорослим, так і дітям, обґрунтування розташування будівель, навчальних та розважальних центрів, спортивних майданчиків і т.д. Практична передбачає створення малюнка або паперового макету. Учні також можуть використати ігрові набори конструктора Lego.

Проект “Роби добро” має велике виховне і розвивальне значення. Він передбачає написання сценарію та створення невеличкої соціальної реклами на тему “Роби добро”. Учні самостійно обирають зміст, місце, акторів. При зйомці (на камеру смартфона) та обробці відеоматеріалів можуть допомогти дорослі. Готові ролики обговорюються в класі. Потім вони можуть бути представлені в одній з соціальних мереж, наприклад, у Facebook, де усі бажаючі зможуть ознайомитись з дитячою творчістю.

З плином часу та розвитком інформаційних технологій змінюється суспільство, змінюються самі люди. Сучасні діти з дитинства мають доступ до гаджетів, вміють ними користуватись, проводять за ними багато часу. Однак цікавляться більше іграми, мультфільмами, відеоматеріалами від блогерів. Хоча сучасні технології мають значні можливості для розвитку особистості. Розвиваючий ефект мають деякі додатки, ігри, відео та аудіо матеріали. Дорослі мають спрямувати дітей до використання гаджетів з метою отримання нових знань, умінь, самовдосконалення. Але раціональне та ефективне користування ІКТ не можуть і не повинні замінювати живе спілкування дітей з однолітками та дорослими. Тому до інноваційних педагогічних технологій слід відносити не лише ті, що засновані на використанні комп'ютерів, смартфонів, планшетів, але й такі, що передбачають активну взаємодію, спілкування. Інтерактивні методи вчать дітей формувати та формулювати власну думку, відстоювати її. У молодшій школі широкі можливості для запровадження інновацій створює інтегративний курс “Я у світі”, який викладається у 3 та 4-х класах. Кожен урок може стати для учнів цікавим відкриттям самого себе, своєї родини, школи, рідного міста, країни, світу, якщо вчитель зможе адаптувати та використати інтерактивні методи навчання та розвитку, комп'ютерні технології. Навчальний процес стане не простою передачею готових знань, а живим спілкуванням в комфортній атмосфері, сучасним процесом в оточенні різноманітних засобів навчання.

Використана література:

1. Нова українська школа: Концептуальні засади реформування середньої школи / упор. Л. Гриневич, О. Елькін, С. Калашнікова та ін. ; за заг. ред. М. Грищенка. Київ : МОН, 2016. 40 с.

2. Андросова Н. Інноваційні технології в школі. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. Серія: Педагогічні науки. 2010. Вип. 91. С. 29-34.
3. Фадєєва О. Ю. Сучасні інноваційні технології та інтерактивні методи в педагогіці [Електронний ресурс]. *Всеосвіта*. Режим доступу : <https://vseosvita.ua/library/cucasni-innovacijni-tehnologii-ta-interaktivni-metodi-v-pedagogici-60701.html> – назва з екрану
4. Софій Н. Інноваційні методи викладання і навчання [Електронний ресурс]. *Современная школа*. Режим доступу : <http://ru.osvita.ua/school/method/1663/> - назва з екрану
5. Жульєва Л. В. Упровадження інноваційних інтерактивних методів і форм навчання на уроках української мови і літератури. *Педагогічні науки* : збірник наукових праць. 2011. Вип. 60. С. 356-362.
6. Зеленська О. Використання інноваційних технологій на уроках у початкових класах. *Початкова школа*. 2013. № 9. С. 47-48.
7. Суховєєнко К. Сучасні методи навчання: досвід закордонних педагогів [Електронний ресурс]. Режим доступу : <https://naurok.com.ua/post/suchasni-metodi-navchannya-dosvid-zakordonnih-pedagogiv>
8. Батюта Т. В. Інноваційні освітні технології в контексті євроінтеграції. *Новітні освітні технології* : науково-практична конференція. Режим доступу : <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1213> – назва з екрану.
9. Бібік Н. М. Я у світі. 3 клас: підручник для загальноосвітніх шкіл. Х. : Основа, 2013. 160 с.
10. Інтерактивні методи навчання в початковій школі [Електронний ресурс]. *Школа – дитячий садок "Пролісок"*. 2015. Режим доступу: <http://prolisok.it-we.net/interaktivni-metodi-navchannya-v-pochatkovij-shkoli> - назва з екрану
11. Сторітелінг: створюємо історії, що захоплюють [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://teach-hub.com/storitelinh/> назва з екрану.
12. Михайлишин Р. Метод проєктів у початковій школі як педагогічна технологія. *Вісник Львівського університету*: Серія педагогічна. 2016. Вип. 30. С. 43-53.

References :

- [1] Nova ukrainska shkola: Kontseptualni zasady reformuvannya serednoi shkoly / upor. L. Hrynevych, O. Elkin, S. Kalashnikova ta in. ; za zah. red. M. Hryshchenka. Kyiv : MON, 2016. 40 s.
- [2] Androsova N. Innovatsiini tekhnolohii v shkoli. *Naukovi zapysky Kirovohradskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka*. Seria: Pedahohichni nauky. 2010. Vyp. 91. S. 29-34.
- [3] Fadiieva O. Yu. Suchasni innovatsiini tekhnolohii ta interaktyvni metody v pedahohitsi [Elektronnyi resurs]. *Vseosvita*. Rezhym dostupu : <https://vseosvita.ua/library/cucasni-innovacijni-tehnologii-ta-interaktivni-metodi-v-pedagogici-60701.html> – nazva z ekranu
- [4] Sofii N. Innovatsiini metody vykladannia i navchannia [Elektronnyi resurs]. *Sovremennaia shkola*. Rezhym dostupu : <http://ru.osvita.ua/school/method/1663/> - nazva z ekranu
- [5] Zhulieva L. V. Uprovadzhenia innovatsiinykh interaktyvnykh metodiv i form navchannia na urokakh ukrainskoi movy i literatury. *Pedahohichni nauky* : zbirnyk naukovykh prats. 2011. Vyp. 60. S. 356-362.
- [6] Zelenska O. Vykorystannia innovatsiinykh tekhnolohii na urokakh u pochatkovykh klasakh. *Pochatkova shkola*. 2013. № 9. S. 47-48.
- [7] Sukhovieienko K. Suchasni metody navchannia: dosvid zakordonnykh pedahohiv [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu : <https://naurok.com.ua/post/suchasni-metodi-navchannya-dosvid-zakordonnih-pedagogiv>
- [8] Batiuta T. V. Innovatsiini osvitni tekhnolohii v konteksti yevrointehratsii. *Novitni osvitni tekhnolohii* : naukovo-praktychna konferentsiia. Rezhym dostupu : <http://confesp.fl.kpi.ua/node/1213> – nazva z ekranu.
- [9] Bibik N. M. Ya u sviti. 3 klas: pidruchnyk dlia zahalnoosvitnikh shkil. Kh. : Osnova, 2013. 160 s.
- [10] Interaktyvni metody navchannia v pochatkovii shkoli [Elektronnyi resurs]. *Shkola – dytiachyi sadok "Prolisok"*. 2015. Rezhym dostupu: <http://prolisok.it-we.net/interaktivni-metodi-navchannya-v-pochatkovij-shkoli> - nazva z ekranu
- [11] Storitelinh: stvoriuiemo istorii, shcho zakhopliuiut [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu : <http://teach-hub.com/storitelinh/> nazva z ekranu.
- [12] Mykhailyshyn R. Metod proektiv u pochatkovii shkoli yak pedahohichna tekhnolohiia. *Visnyk Lvivskoho universytetu*: Seria pedahohichna. 2016. Vyp. 30. S. 43-53.

БОРИСОВ В. В., ЛУПИНОВИЧ С. Н., БОРИСОВА С. В. Использование инновационных методов в начальной школе при изучении предмета “Я в мире”.

В современной образовательной среде качественное представление информации и ее визуализация не может осуществляться без использования средств и возможностей, которые предоставляют компьютерные технологии и Интернет. Современные информационно-коммуникационные технологии создают широкие возможности для использования их в учебном процессе. Образование – важный фактор формирования и развития активной и творческой личности. Украинская система образования находится на стадии реформирования, чтобы адекватно и вовремя отвечать на запросы общества. Новые требования к современному человеку, гражданину, профессионалу автоматически выдвигают новые требования к педагогу. Он должен одновременно исполнять несколько ролей: разработчик учебных программ, тренер, фасилитатор, презентатор, консультант, исследователь и так далее

Интегративный курс “Я в мире” для 3-4 классов общеобразовательных школ охватывает исторические, этнографические, политические и правовые материалы. Он позволяет учителю широко использовать педагогические инновации.

Инновация в образовании – это продукт творческого процесса, который поднимает обучение на качественно новый уровень.

E-learning и m-learning, учитывая современные мировые тенденции, должны стать частью учебного процесса в младшей школе. Теоретический материал из предмета “Я в мире” лучше запомнится, если будет сопровождаться аудио-, видеоматериалами, возможностью закреплять знание с помощью мобильных дополнений. Осовременивание образования будет способствовать повышению мотивации учеников и улучшению результатов обучения.

С целью активизации взаимодействия учеников на уроках и во внеурочное время важно использовать интерактивные технологии образования.

Использование педагогических инноваций, разнообразных методов и приемов обучения, современных информационно-компьютерных технологий позволяет разнообразить учебный процесс, сделать его эффективнее, повысить мотивацию учеников для получения новых знаний и умений, создать в классе атмосферу взаимопомощи, взаимоуважения, доверия.

Ключевые слова: инновация, интегративный курс, информационно-компьютерные технологии, образование.

BORYSOV VIACHESLAV, LUPINOVICH SVITLANA, BORYSOVA SVITLANA. Using of the innovation methods at a young school with studying subject “i am in the world”.

In today's educational environment, the quality of information presentation and visualization cannot be accomplished without the use of tools and capabilities provided by computer technology and the Internet. Modern information and communication technologies create great opportunities for their use in the educational process. Education is an important factor in the formation and development of an active and creative personality. The Ukrainian education system is in the process of being reformed to adequately and timely respond to society's demands. New requirements for the modern person, citizen, professional automatically make new requirements for the teacher. He / she should perform several roles at the same time: curriculum developer, trainer, facilitator, presenter, consultant, researcher, etc.

The “I in the World” integrative course for 3-4 grades of comprehensive schools covers historical, ethnographic, political and legal materials. It allows the teacher to make extensive use of pedagogical innovations.

Innovation in education is the product of a creative process that takes learning to a whole new level.

E-learning and m-learning, given current global trends, should be part of the learning process in junior high school. The theoretical material in the subject “I in the world” is better remembered if it is accompanied by audio, video materials, the ability to consolidate knowledge through mobile applications. Upgrading education will help increase students' motivation and improve learning outcomes.

It is important to use interactive technologies to enhance student engagement in lessons and after-hours.

The use of pedagogical innovations, various methods and techniques of teaching, modern information and computer technologies allows to diversify the educational process, to make it more effective, to increase the students' motivation for acquiring new knowledge and skills, to create an atmosphere of mutual help, mutual respect in the classroom.

Keywords: innovation, integrative course, information technology, education.